

УЧРХСВх. № 468/31.08.2018.

Р Е Ц Е Н З И Я

от проф. д-р Мария Василева Тотева, дмн
относно дисертационен труд на тема: „Специализирана SPA & Wellness
система в естетичната дерматология при луксозния туризъм”,
представен от Невенка Пановска
с научен ръководител проф. д-р Иван Мазнев, доктор
за присъждане на образователната и научна степен „Доктор”
в професионално направление 7.5. Здравни грижи.

Съвременните условия на живот не винаги имат положителен ефект върху човешкото здраве и благополучие. Това е причина специалисти от различни области да разработват програми за подобряване цялостния статус на индивида с цел да реализират основния принцип „mens sana in corpore sano” т.е. „здрав дух в здраво тяло”. В тази насока е разработената дисертационна теза, което определя и актуалността на проучването.

Представеният труд е в обем от 130 машинописни страници, онагледен с 6 табл., 42 фигури и 8 приложения. Библиографският списък е от 202 заглавия, от които 17 на кирилица и 185 на латиница.

Използвана е стандартната структура за оформяне на изложението, с раздели литературен обзор; цел, задачи и методи на изследването; резултати и анализ; изводи и препоръки.

Прегледът на литературата е извършен подробно, демонстриращ голямата компетенция на авторката по проблема. Той е диференциран в 12 направления, чрез които последователно и методично са представени отделните основни компоненти на SPA & Wellness индустрията. По подходящ начин те са дефинирани в началото на труда като имат за база съвременните теоретични концепции за тяхната роля в приложението на различните практики.

В самостоятелен раздел от 18 стр е направен подробен анализ на кожата като анатомичен орган с нейната структура, функция и настъпващите възрастови промени. Доброто онагледяване на материята

подкрепя становището на голям брой цитирани автори. В този коментар ясно се демонстрира компетенцията на д-р Пановска като лекар дерматолог.

Особен интерес представляват съвременните методи за автоматична диагностика на естетическото състояние на кожата. Чрез 3 различни модерни апаратурни методи се дава възможност за обективни заключения относно основните и функционални характеристики и избор на индивидуален подход в лечебните процедури.

В раздел 1.4. са представят методите и средствата прилагани в SPA & Wellness програмите. Обсъдени са много публикации с експериментални резултати от различни проучвания. Акцентът е върху термофизикалните практики, включващи топлинни и студови процедури, както и тяхната комбинация. Те влияят върху кръвообращението, метаболизма, еластичността на тъканите т.е. имат доказан ефект върху здравето и красотата на индивида.

В края на литературния преглед е направено подходящо обобщение, което насочва към недостатъчно проучените въпроси на проблема и е база за представената работна хипотеза. В нея е било уместно да се коментира и понятието „луксозен туризъм“ не само в материален, а и в по-широк (духовен) смисъл.

Целта на изследването отговаря на творческите идеи на докторантката, а именно проучване на ефекта от SPA & Wellness методи за предотвратяване на преждевременното остаряване на кожата на лицето.

Изведените 5 основни задачи са ясно формулирани и очертават насоките на експерименталната дейност.

Организацията на научното изследване е компетентно осъществена, съобразно поставените задачи на научната теза. Експериментът е проведен в продължение на 3 години в модерен рехабилитационен център „Джамбазовски“, Скопие.

Контингентът включва 60 жени на възраст 35-65 години. Те са разделени в 3 групи, всяка по 20 д. (35-44 год.; 45-54 год.; 55-65 год.). Те са клинично здрави, с регистрирано съгласие относно провежданите

процедури. Последните са 3 пъти седмично в продължение на 1 месец т.е. 12 на брой.

Изследователската методика включва:

- Апаратурна диагностика за състоянието на кожата;
- Анкетно проучване за лечебния ефект на процедурите.

Опитните лица са тествани двукратно – преди и в края на експерименталния период.

Чрез модерен апарат A-ONE се регистрират 8 основни характеристики на кожния статус, от които са подбрани 3 основни признака – влажност на кожата; бръчки; еластичност. Те имат съответни възрастови нормативни стойности, даващи възможност за бързи и адекватни сравнителни оценки. Резултатите се обективизират и чрез фотодокументация.

Анкетата включва 25 въпроса насочени главно към субективното лечение на пациентките относно ефективността на приложената програма. Това проучване допълва заключенията относно ползите от съответните ритуали.

Докторантката дава подробно описание на практическото приложение на SPA & Wellness процедурите, които са основните фактори за естетическите промени. Лечебната методика включва топлинни апликации на кожата на тялото с едновременно криоапликация на лицето. Спазвайки съответни методични изисквания, термоапликациите се извършват с парафанго (смес от парафин и вулканична кал) в продължение на 30 мин. Едновременно с тях за същия период кожата на лицето се третира с ледени блокчета в продължение на 3 мин. с последваща 7 минутна пауза.

Получените данни са подложени на подробен и информативен статистически анализ, който гарантира достоверността на резултатите.

Обсъждането на резултатите е извършено с последователен коментар на състоянието на трите основни признака – влажност, бръчки и еластичност на кожата преди и след експерименталната програма. Използван е еднозначен модел на анализ, а именно – базовите и крайни данни се сравняват с абсолютните промени и с възприетите нормативни

стойности във възрастов аспект, с позоваване на достоверността на разликите.

Последователният коментар установява, че **влажността на кожата** се повишава в резултат на процедурите, особено в първите две възрастови групи. Сравнението със стандартните норми показва, че положителните промени са най-съществени при 35-40 годишните, а между 54 и 60 години този признак е под стандарта, както в началното така и в крайното тестиране.

Бръчките на лицето е вторият показател на кожата, чийто стойности достоверно намаляват съобразно възрастта в резултат на лечебната програма.

Обсъждането с нормативните данни сочи, че базовите и окончателни резултати в първите две групи са твърде сходни за разлика от по-ниските при най-възрастните пациентки.

Еластичността на кожата е съществен компонент на визията, който има статистически значими положителни промени при всички жени в изследвания период. Сравнителният анализ със стандартния норматив установява положителни статистически разлики при най-младите, недостоверни във възрастта 45-54 г. и най-ниска еластичност в групата над 54 г.

Приложеният пакет математико-статистически методи е подходящо подбран и позволява достоверни заключения, които са добре обосновани в коментара на д-р Пановска, подкрепени с информативни таблици и фигури. В тази обобщителна част на резултатите прави впечатление методичната и теоретична информираност на докторантката и компетентния паралел, който прави между собствените данни и тези на чужди автори.

Резултатите от анкетното проучване предоставят богат набор от данни относно ролята на SPA & Wellness практиките в миогледа и начина на живот на изследваните лица. Анализът на получените отговори е извършен в следните направления, което дава възможност за диференцирани заключения:

- Здравословен начин на живот и вредни навици

- Отношение към SPA & Wellness процедурите
- Удовлетвореност от приложените SPA & Wellness процедури

Начинът на живот определя здравословното състояние на индивида. Изследваните лица като цяло споделят това становище, но по-подробния анализ установява, че 33% от тях нямат оптимална консумация на вода, което рефлектира върху състоянието на кожата. Нейните качества са тясно свързани и с тютюнопушенето, което е част от поведението на 58% от участниците. Получените данни установяват недостатъчна двигателна активност в бита на експерименталната група, което се отразява върху тяхното здраве и жизненост. Авторката обобщава, че тези фактори определят и недобрата визия на изследваните лица преди приложението на съответните естетически процедури.

Втората група въпроси се отнасят до информираността на опитната група относно SPA & Wellness процедурите, техните разновидности и ползата от приложението им. Най-съществения резултат е, че в 92% тези практики се свързват не само с естетичната визия, но и с осъзнатост за духовно и здравословно влияние върху личността.

Третото направление от анкетното проучване е насочено към получаване на конкретна информация относно удовлетвореността от приложената програма. Много положителен факт е, че почти всички участници (94%) установяват изразени положителни промени в състоянието на тяхната кожа след участието им в SPA & Wellness процедурите. С голямо значение е факта, че по-голямата част от анкетиранияте (74%) съобщават, че естетичния ритуал подобрява качеството им на живот.

Посоченият анкетен материал е добре онагледен, извършени са подходящи обобщения с конкретен характер, което оценявам особено положително.

Дисертацията завършва със 7 извода, които реално отразяват изпълнението на поставените задачи. Оформени са 5 препоръки с практическа насоченост.

Дисертантката се е съобразила със забележките направени на катедрената апробация и представя завършена научна разработка със следните по-главни приноси:

- Извършено е задълбочено проучване на специализирана SPA & Wellness система в естетичната дерматология, което има научно-приложен характер.

- Разработена и апробирана е авторска методика за комплексно приложение на топлинни и криопроцедури срещу процесите на застаряване на кожата с доказан терапевтичен ефект.

- Използвана е диагностична модерна апаратурна комплектация, която обективизира получените резултати.

- Извършен е подробен библиографски анализ, задълбочаващ познанията по проблема.

- Приложените SPA процедури съдействат за доброто самочувствие на хората, и в този смисъл те имат своя социален ефект.

Представеният научен труд с определени достоинства, както и с някои слабости, които не се отразяват на качеството му.

Във връзка с проекта са публикувани 3 статии.

Авторефератът отразява съдържанието на проекта.

Заклучение.

Разработеният дисертационен труд на тема „Специализирана SPA & Wellness система в естетичната дерматология при луксозния туризъм” представлява интересно научно изследване с научно-приложна значимост, насочено към кондицията на съвременния човек. С убеденост изразявам моята положителна оценка и предлагам на Уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „Доктор” на Невенка Пановска по научната специалност 7.5. Здравни грижи.

Рецензент: Чл. 2 ЗЗЛД
Проф. д-р Мария Василева Тотева, дмн